

Nová zimoviště netopýrů na Přeloučsku, východní Čechy

Jiří REJL & František NOVOTNÝ

Městský úřad Přelouč, odbor životního prostředí, Masarykovo náměstí 25, 535 33 Přelouč;
jiri.rejl@mestoprelouc.cz, frantisek.novotny@mestoprelouc.cz

New bat hibernacula in the Přelouč region, eastern Bohemia (Czech Republic). Altogether nine new hibernacula were found during bat mapping in the Přelouč region in 2009, hosting 17 bat individuals of five species: *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus* and *Plecotus austriacus*. They are the first winter records of *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Barbastella barbastellus* and *Plecotus auritus* in the particular mapping squares. Absence of bats in some underground spaces was due to the closure of entrances (wall, grill, net) and, in the case of underground spaces in the town of Přelouč, also due to the sharp increase of temperature in late February, which probably made the bats leave to other sites.

Bat hibernacula, *Rhinolophus hipposideros*, Přelouč region, eastern Bohemia

Zimovištím letounů na Přeloučsku nebyla historicky věnována téměř žádná pozornost. Pravděpodobně to bylo dáno malou atraktivitou území z pohledu podzemních prostor využitelných k zimování. Na Přeloučsku nejsou žádné významné kulturní památky (zámky, hrady), kde by mohly být rozsáhlejší sklepy. Nejsou zde ani žádné jeskyně a větší štoly. Jedinou lokalitou, která byla a je navštěvována, jsou sklepy pod zámekem ve Zdechovicích (Lemberk 2004, Hanák & Anděra 2005).

V lednu a únoru 2009 byla uskutečněna akce, jejímž cílem bylo zmapovat případná zimoviště ve správní působnosti MěÚ Přelouč, tj. tzv. Přeloučsko. Podkladem pro hledání zimovišť byly literární údaje o podzemí (Rosůlek 1909, Šimek et al. 1989, Štraub & Lenková 2006), informace od lokálních historiků, starostů, myslivců atd.

Sledované území se nachází ve správní působnosti MěÚ Přelouč a zaujímá rozlohu 247 km². Podle hranic správních území je oblast vymezena: jihozápad a západ okres Kutná Hora a Kolín, sever okres Hradec Králové, sever a východ Magistrát města Pardubic, jih okres Chrudim. Geograficky jsou hranice tvořeny: jihozápad zlom Železných hor, západ průlomové údolí Labe, sever lesní porosty jižně od Pamětníku a zemědělské pozemky jižně od Malých Výklek a Volče, východ okraj lesních porostů k písňíkům u Mělic, niva Labe, téměř tok Struha a Jeníkovského potoka, jih lesní porosty jižně od silnice Chrudim – Čáslav. Nadmořská výška se pohybuje v rozmezí 200 m n. m. – břeh Labe západně od Kojic – až 400 m n. m. – lesní porosty jižně od Holotína na hranicích s okresem Chrudim). Geologickým podložím jsou převážně sedimenty a velmi pestrá skladba železnohorských hornin. Do území zasahují geomorfologické celky a okrsky 2c-3a Chvaletická pahorkatina, 6c-1b-c Krakovanská tabule, 6c-1b-d Dobřeničská tabule, 6c-1b-e Urbanická brána, 6c-1c-b Kunětická kotlina. Klimaticky území spadá do T2 teplá oblast a MT10 mírně teplá oblast. Téměř celé území je odvodňováno Labem a jeho přítoky. Pravobřežními přítoky jsou Živanická svodnice, Sopřečský potok, Opatovický kanál, Strašovský potok, levobřežní přítoky Crkáňský potok, Struha a Jeníkovický potok, Lipoltická svodnice, Švarcava, Brložský a Senický potok, Spytovický potok, Krasnický potok, Červený potok, Morašický potok, Maršava. Svah Železných hor je odvodňován bezejmennými toky, které jsou součástí povodí Doubravy. Ze severní části jsou vody odváděny Vchynickou svodnicí do Cidliny. V území je řada rybníků: Strašovský, Sopřečský, Černý – Nadýmač, Buňkov, Březinský atd. a rybníčních soustav: u Rašov, u Zdechovic, nad Lipoticemi. Podél Labe se nacházejí slepá ramena. Velkými vodními plochami jsou písňíky mezi Lohenicemi a Mělicemi. Lesní porosty tvoří dubohabřiny, boroviny, bučiny, olšiny, smrkové monokultury, smíšené porosty.

Mapování proběhlo ve dnech 16. 1., 22. 1. a 23. 1., 23. 2. 2009. Uváděny jsou lokality s pozitivními i negativními nálezy, nejsou uvedeny Zdechovice (Lemberk 2004, Hanák & Anděra 2005). Lokality jsou seřazeny podle mapových kvadrátů, ze kterých pocházejí nálezy (5959a, 5959c, 5959d, 6059a, 6059b).

Pozitivní nálezy: **5959a:** Semín, zámeček, sklepy, 215 m n. m., 16. 1. 2009, 2 ex. *Plecotus austriacus*; **5959c:** Brloh, statek, sklepy, 230 m n. m., 23. 1. 2009, 1 ex. *Barbastella barbastellus*; **5959c:** Přelouč, Pražská 562, sklepy, 220 m n. m., 23. 2. 2009, 1 ex. *Plecotus auritus*, 2 ex. *P. austriacus*; **5959d:** Štěpánov, pozůstatky pivovaru, sklepy, 235 m n. m., 22. 1. 2009, 1 ex. *Rhinolophus hipposideros*; **6059a:** Litošice, hostinec, sklepy, 295 m n. m., 16. 1. 2009, 2 ex. *Barbastella barbastellus*; **6059a:** Litošice, štola, 335 m n. m., 16. 1. 2009, 2 ex. *Rhinolophus hipposideros*, 1 ex. *Myotis myotis*; **6059b:** Choltice, zámecký park, umělá jeskyně, 250 m n. m., 16. 1. 2009, 1 ex. *Plecotus auritus*; **6059b:** Choltice, zámek, sklepy, 250 m n. m., 16. 1. 2009, 1 ex. *Rhinolophus hipposideros*; **6059b:** Svojišce, tvrz, sklepy, 16. 1. 2009, 2 ex. *Myotis myotis*, 2 ex. *Barbastella barbastellus*.

Negativní výsledky: **5958b:** Kladruby nad Labem, sklep pod historickou budovou, 16. 1. 2009; **5959c:** Benešovice, sklep po mlýnu, 3. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, sklep pod farou, 16. 1. 2009; **5959c:** Přelouč, Pražská 5, sklepy, 26. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Pražská 18, sklepy, 23. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Pražská 19, sklepy, 23. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Pražská, obchod s textílem, sklepy, 23. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Masarykovo nám. 23, sklepy, 23. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Masarykovo nám. 226, sklepy, 23. 2. 2009; **5959c:** Přelouč, Občanská záložna, sklepy, 23. 2. 2009; **5959d:** Štěpánov, sklepy pod statkem, 22. 1. 2009; **5959d:** Valy, sklep pod bývalou tvrzí, 22. 1. 2009; **5959d:** Veselí, bývalý muniční sklad, 3. 2. 2009.

Při shromažďování podkladů k sepsání tohoto příspěvku a při zadávání dat do nálezné databáze ochrany přírody bylo zjištěno, že zimoviště v Heřmanově Městci, pro který je uváděn mapovací čtverec 6059, jsou umístěna v sousedním čtverci 6060. V devíti nových zimovištích bylo nalezeno celkem 17 ex. netopýřů v pěti druzích: *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus* a *P. austriacus*.

Rhinolophus hipposideros byl nalezen na třech zimovištích, ve všech případech se jedná o první zimní nálezy v mapovacích čtvercích 5959 a 6059. Nejbližším dosud známým zimovištěm druhu jsou sklepy pod zámek v Heřmanově Městci (Lemberk 2004). *Myotis myotis* byl nalezen na dvou zimovištích, v obou případech se jedná o první zimní nálezy ve čtverci 6059. Nejbližším zimovištěm druhu je tzv. lednice v zámeckém parku v Heřmanově Městci (Lemberk 2004). *Barbastella barbastellus* byla zjištěna na třech zimovištích. Nález ve čtverci 5959 je ověřením výskytu druhu po více než 100 letech (Rosůlek 1903). Nálezy ve čtverci 6059 jsou opět prvními doklady o zimování tohoto druhu. Nejbližším zimovištěm druhu jsou sklepy pod zámek ve Zdechovicích (Lemberk 2004). *Plecotus auritus* byl nalezen dvakrát, v obou případech jde o první zimní nálezy ve čtvercích 5959, 6059. Nejbližšími zimovišti druhu jsou sklepy pod zámek ve Zdechovicích a v tzv. lednici v zámeckém parku v Heřmanově Městci (Lemberk 2004). *Plecotus austriacus* byl zjištěn dvakrát. Nejbližším zimovištěm druhu jsou sklepy pod zámek ve Zdechovicích.

Literatura

- HANÁK V. & ANDĚRA M., 2005: *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. V. Letouni (Chiroptera) – část 1. Vrápencovití (Rhinolophidae), netopýrovití (Vespertilionidae – Barbastella barbastellus, Plecotus auritus, Plecotus austriacus)*. Národní muzeum, Praha, 120 pp.
- HANÁK V. & ANDĚRA M., 2006: *Atlas rozšíření savců v České republice. Předběžná verze. V. Letouni (Chiroptera) – část 2. Netopýrovití (Vespertilionidae – rod Myotis)*. Národní muzeum, Praha, 188 pp.
- LEMBERK V., 2004: Netopýři (Chiroptera) východních Čech. *Lynx, n. s.*, **35**: 49–118.
- LEMBERK V., 2007: Obratlovci přírodní rezervace Choltická obora. *Východočeský Sborník Přírodovědný – Práce a Studie*, **14**: 181–198.
- ROSŮLEK F. K., 1909: *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko. Díl III. Místopis*. Hoblík, Pardubice, 587 pp.
- ŠIMEK T., FIALA Z., HOSÁK L., PAVEL J., JANÁČEK J. & KOTEK L., 1989: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Východní Čechy*. Nakladatelství Svoboda, Praha, 724 pp.
- ŠTRAUB M. & LENKOVÁ J., 2006: *Tajemné podzemí. VI. díl. Východní Čechy*. Regia, Praha, 239 pp.

došlo 4. 9. 2009